

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้พยายาม ใช้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้ใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2504 ถึง 2509 เป็นฉบับแรก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาเน้นที่จะเน้นในด้านการก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม (economic growth) การเติบโตทางเศรษฐกิจนี้ หมายถึง การเพิ่มขึ้นของผลผลิตประชาชาติหรือรายได้ประชาชาติ ตลอดจนจากการเพิ่มขึ้นของ ผลผลิตในสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การเกษตร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ การคมนาคม การศึกษา เป็นต้น และการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสะสมทุน การเพิ่มขึ้นของประชากร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศและการปรับปรุงต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงนโยบายของรัฐเข้าไว้ด้วย¹

กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น ได้เน้นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลได้ใช้นโยบาย การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2503-2515 ซึ่งครอบคลุมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 รัฐบาลมีเจตจำนงที่ส่งเสริมการลงทุน โดยนโยบายผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน เริ่มตั้งแต่ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน เพื่อกิจการอุตสาหกรรมในปี 2503 ซึ่งเปลี่ยนแปลงจาก

¹ วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ , เศรษฐกิจอุตสาหกรรม , (พจนานุกรม : 2515) , น.2-3

พระราชบัญญัติปี 2497 เพื่อให้เนื้อหาสาระชัดเจนและยังให้การคุ้มครองและส่งเสริมอุตสาหกรรมมากขึ้นไปกว่าพระราชบัญญัติปี 2497

การออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม 2503 เป็นการให้อภิสิทธิ์ต่าง ๆ มากมายในประเทศไทย เช่น การยกเว้นและลดหย่อนภาษีขาเข้าแก้วอุตสาหกรรม และเครื่องจักร ยกเว้นและลดหย่อนภาษีการค้าแก่ผู้มาลงทุน ชันกำแพงภาษีสูง ๆ เพื่อป้องกันมิให้สินค้าต่างประเทศเข้ามาขายแข่งขัน นอกจากนี้ รัฐบาลยังดำเนินนโยบายลดค่าจ้างแรงงานไว้ในระดับต่ำมาก โดยรัฐบาลหวังไว้ว่าสิ่งจูงใจเหล่านี้จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ นักลงทุนต่างประเทศทะลักเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงทุน โดยเฉพาะ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (foreign direct investment) คือ การได้รับเงินทุน เทคโนโลยี และ ทักษะการจัดการสมัยใหม่ เพื่อที่จะได้เข้ามาช่วยทำให้เกิดการขยายตัวของรายได้ประชาชาติ

นโยบายอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ปรากฏว่านำมาซึ่งปัญหาการขาดดุลในดุลการค้า การจ้างงานต่ำ ไม่สามารถสร้างเงินตราต่างประเทศ การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ในประเทศ (GDP) ต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของสินค้านำเข้า² รัฐจึงได้เริ่มเห็นว่าการรักษาการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม เพื่อก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวต้องทำด้วยการเร่งรัดการส่งออก ทั้งนี้เพื่อจะเป็นการขยายตลาดและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมให้สามารถแข่งขันจากต่างประเทศได้ และเปิดตัวเองกับสภาพภายนอกประเทศ ทั้งในแง่ของการรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ การจัดการ และการตลาดสมัยใหม่ ด้วยเหตุนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมจึงเริ่ม

² อัจฉนา วัฒนานุกิจ, "พัฒนาอุตสาหกรรมไทย : ความสามารถของใคร" หากไทยเป็นNIC: คนไทยจะได้อะไร (กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532) น.2-24

หันเหจากการส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า เป็นเพื่อการส่งออก

จากการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศฉบับต่าง ๆ ทำให้เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูง และเปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น ในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ขนาดภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย ตามตารางที่ 1 ซึ่งคิดจากสัดส่วนของมูลค่าสินค้าและบริการส่งออกและนำเข้า ต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งหมด มีขนาดเพียง ร้อยละ 37.0 ขนาดของภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศนี้ ได้มีอัตราเพิ่มขึ้น ตามลำดับ จนในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 อัตราส่วนนี้มีขนาดถึงร้อยละ 50.0 ถือได้ว่าภาคการค้าระหว่างประเทศ ได้มีขนาดถึงครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แต่ขนาดของภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ก็มีสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างมาก จนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 สัดส่วนนี้มีถึงร้อยละ 70.2

ด้านการขยายตัวของ การส่งออกสินค้าและบริการ ตลอดช่วงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้ ได้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะหลังจากรัฐบาลได้เปลี่ยนมาใช้นโยบายส่งเสริมการส่งออกแทนการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ตั้งแต่ต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 สัดส่วนการส่งออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีขนาดเกือบถึงร้อยละ 20 และ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 สัดส่วนของการส่งออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีขนาด สูงถึง ร้อยละ 33.3

ภาพต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจของไทยได้ปรับตัวในลักษณะเปิดกว้างสู่เศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น และโครงสร้างเศรษฐกิจไทยได้พึ่งพาภาคการส่งออกในสัดส่วนที่สูง นอกจากการเน้นเรื่องส่งสินค้าและบริการออก รัฐบาลยังได้พิจารณาถึงความสำคัญของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย โดยปี พ.ศ. 2504 มีมูลค่าการลงทุนเพียง 121 ล้านบาท และได้เพิ่มขึ้นมาเป็น 51,389 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2534 แต่การเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนี้ มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 ขนาดของภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
มูลค่าสินค้าและบริการส่งออกและนำเข้าเทียบเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
(คำนวณตามราคาประจำปี)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	สินค้าและบริการส่งออก	สินค้าและบริการนำเข้า	ขนาดของภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
แผนฯ1 (ปี2504-2509)	17.9	19.1	37.0
แผนฯ2 (ปี2510-2514)	17.2	20.8	38.0
แผนฯ3 (ปี2515-2519)	19.4	21.8	41.2
แผนฯ4 (ปี2520-2524)	22.1	27.9	50.0
แผนฯ5 (ปี2525-2529)	22.7	25.5	48.2
แผนฯ6 (ปี2530-2534)	33.3	36.9	70.2

ที่มา : คำนวณจากบัญชีรายได้ประชาชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในแต่ละปี โดยบางปีก็มีมูลค่าการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดลง แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก และต่อเนื่อง คือในปี พ.ศ. 2531 มีมูลค่า 27,963 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2532 มีมูลค่า 45,698 ล้านบาท และ ปี พ.ศ. 2533 มีมูลค่าเพิ่มเป็น 64,695 ล้านบาท แต่ปี พ.ศ. 2534 มูลค่าการลงทุนลดลงเล็กน้อยเหลือมูลค่าการลงทุน 51,389 ล้านบาท เนื่องจากเกิดปัญหาความผันผวนทางการเมืองในประเทศ

รัฐบาลได้คาดหวังว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องเกิดจากความสามารถของการขยายตัวภาคการส่งออก และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศซึ่งเป็นตัวกระตุ้นการเติบโตนี้ จึงควรที่จะมีการพิจารณาถึงผลของนโยบายที่รัฐบาลได้ใช้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ว่ามีความเหมาะสมเพียงใด โดยพิจารณาจาก การส่งออกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จะสามารถส่งผลต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาเพื่อที่จะประเมินผลของการส่งออก และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อที่จะได้ทราบถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ได้ใช้นโยบายการส่งเสริมการส่งออก และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาว่า ภาคการส่งออกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้นมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมากน้อยเพียงใด โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจของนักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิก

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ในการศึกษาถึงผลการส่งออกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นการศึกษาโดยประยุกต์แบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจของสำนักนีโอคลาสสิก กับข้อมูลระดับมหภาคของประเทศไทย โดยตัวแปรทางเศรษฐกิจที่ใช้ในการคำนวณครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลตั้งแต่ พ.ศ. 2514 - 2534

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ได้ใช้ วิธีการคำนวณสมการเป็นแบบสมการเชิงเดี่ยว (single equation procedure) ดังนั้น การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ จะใช้วิธีการ Ordinary Least Square (ols) กับข้อมูลอนุกรมเวลาของประเทศไทย

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิทั้งหมด เป็นข้อมูลทางเศรษฐกิจระดับมหภาคของประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลแบบอนุกรมเวลา โดยแหล่งที่มาของข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลทางด้าน ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ และ ใช้จ่ายทุน ใช้ข้อมูลจากบัญชีรายได้ประชาชาติ ฉบับต่าง ๆ ของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

2. ข้อมูลทางด้าน แรงงาน ใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจแรงงาน ทัวราชอาณาจักร ในปีต่าง ๆ ซึ่งในปี พ.ศ.2514-2526 ใช้ข้อมูลการสำรวจ ในรอบที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน และในปี พ.ศ. 2527-2534 ใช้ข้อมูลการสำรวจ ในรอบที่ 3 เดือน สิงหาคม การสำรวจนี้จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

3. ข้อมูลทางด้าน สถิติทางการค้า การส่งออก และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ใช้ข้อมูลของ ธนาคารแห่งประเทศไทย และกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

1.5 องค์ประกอบของการศึกษา

องค์ประกอบของการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 6 บท โดย

บทที่ 1 คือ บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขต และวิธีการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล และ องค์ประกอบของการศึกษา

บทที่ 2 เป็น ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (review of literature) กล่าวถึง การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้แนวคิดแบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจของสำนักนีโอคลาสสิก ในการศึกษา ซึ่งงานทั้งหมดจะเป็นการศึกษาที่ใช้ข้อมูลมหภาคของประเทศต่าง ๆ กรณีของ ประเทศไทยจะเป็นงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลมหภาค เพื่อวัดผลของตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีต่อการเจริญเติบโตของประเทศ

บทที่ 3 จะกล่าวถึง การสร้างประยุกต์ใช้แบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีรูปแบบต่าง ๆ ที่จะใช้ในการศึกษาเพื่อประเมินผลของ การส่งออกและการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

บทที่ 4 เสนอถึง สภาพทั่วไปและแบบแผนการเติบโตทางเศรษฐกิจ การส่งออก และ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ของประเทศไทย

บทที่ 5 แสดง ผลการศึกษาที่ได้จากการประมาณค่าจากแบบจำลอง รวมถึงการ อธิบายความและวิเคราะห์ผลการศึกษาที่ได้

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ จะเป็นการสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ ที่เป็นทางดำเนินนโยบายและทางด้านการศึกษาต่อไป